

А апріорні принципи, висунуті самим Дж. Локом, підозріло нагадують ті самі вроджені ідеї. Що, у свою чергу, дозволяє зовсім по-новому подивитись на філософію цього британського мислителя.

Повернемось до теми герменевтики, яку ми зачіпали на початку статті. Результати можна представити у вигляді своєрідного герменевтичного кола. Точною відліку тут, безперечно, постає текст оригіналу. Саме з його уважного прочитання і починається наукове дослідження, присвячене проблемам британського емпіризму. Наступним пунктом є обробка тексту, яка включає в себе структурування текстів першоджерел та виокремлення основних тем та проблем. Подальші два етапи вимагають від дослідника не тільки уважного ознайомлення, однак і власної рефлексії над прочитаним. На першому з них він має скласти свою думку про прочитане, знайти цікаві або суперечливі місця та спробувати вирішити можливі проблеми. Другий з цих етапів вимагає від дослідника плідної праці, оскільки на ньому йому доведеться ознайомитись з численними критичними творами та порівняти власні висновки з теоріями інших дослідників. Наступний, і останній етап, знов повертає нас до початку. Але на цей раз йдеться про текст аутентичного дослідження, присвяченого філософії британського емпіризму.

Список використаних джерел

1. Bennet J. Learning from Six Philosophers: Descartes, Spinoza, Leibniz, Locke, Berkeley, Hume Volume 2. – Oxford Univ. Press, 2001. – 400 p.
2. Locke J. An essay concerning principles of human understanding. – London: T. Tegg and son, 1836. – 566 p.
3. Hume D. Treatise of human nature. – Oxford: Oxford University press, 2000. – 728 p.
4. Гадамер Г. Истина и метод / Основы философской герменевтики / [Пер. с нем. Б. Бессонова]. – Москва: Прогресс, 1988. – 704 с.
5. Шлейермахер Ф. Герменевтика / [Пер. с нем. А. Вольский]. – СПб.: Европейский дом, 2004. – 242 с.

References

1. Bennet J. Learning from Six Philosophers: Descartes, Spinoza, Leibniz, Locke, Berkeley, Hume Volume 2. – Oxford Univ. Press, 2001. – 400 p.
2. Locke J. An essay concerning principles of human understanding. – London: T. Tegg and son, 1836. – 566 p.
3. Hume D. Treatise of human nature. – Oxford: Oxford University press, 2000. – 728 p.
4. Gadamer G. Istina i metod / Osnovi filosofskoi hermenevtiki / [Per. s nem. B. Bessonova]. – Moskva: Progress, 1988. – 704 s.
5. Shleermaher F. Hermenevtika / [Per. s nem. A. Volskiy]. – Spb.: Evropeiskiy dom, 2004. – 242 s.

Zagorodniuk V. V., PhD student, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), Hidden1g@yahoo.com

About the hermeneutics of empiricism philosophy

The article is devoted to the methodology of British empiricism inquiry. There given the lighting up of pre-conditions and main steps, which are necessary for the correct understanding of the heritage of such thinkers as J. Locke, G. Berkeley, D. Hume. The goal of the research is to find correct method of those philosophers heritage. There considered a possibility of use of hermeneutics as an art of texts interpretation. Article develops five basic steps of research, which are necessary for correct understanding and working with the text of British empirical philosophers. This approach is given a possibility to upgrade the quality of researches and to bring the work with primary sources to the new level.

Keywords: hermeneutics, empiricism, primary source, critics.

Zagorodniuk V. B., аспирант, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), Hidden1g@yahoo.com

К герменевтике эмпирической философии

Рассмотрена методология исследований британского эмпиризму. Освещаются предпосылки и основные шаги, которые необходимы для корректного понимания наследия таких мыслителей как Дж. Лок, Дж. Беркли и Д.

Юм. Целью статьи является поиск корректного метода исследования наследия этих философов. Рассматривается возможность применения герменевтики как искусства толкования текстов. Разработаны пять основных этапов исследования, необходимых для корректного понимания и обработки текстов британских эмпириков. Данный подход дает возможность усовершенствовать качество исследований и вывести работу с первоисточниками на качественно новый уровень.

Ключевые слова: герменевтика, эмпиризм, первоисточники, критика.

* * *

УДК 280:2

Гудима І. П.,

кандидат філософських наук, професор кафедри філософії, Черкаський державний технологічний університет (Україна, Черкаси), gudima67@mail.ru

Чудо як символічний образ БОЖЕСТВЕННОГО БУТТЯ

Дослідженню піддається ортодоксальне християнське вчення про чудо як символічний образ божественного буття. Метою даної статті є вивчення питань безпосередньої надприродної каузальності в релігійній свідомості (на прикладі християнства), а також виявлення тих складових християнського вчення про чудо, де теологи торкаються проблеми способів здійснення чуда, з ясовають питання фокусу зосередження зусиль Бога під час здійснення трансцендентних творчих актів. Використання теоретико-методологічних підходів статті зумовлювалося самим предметом думки та характером поставлених завдань. В статті використовувались різноманітні загально-філософські, спеціальні загальнонаукові і окремо-наукові теоретичні методи. Автор додержувався принципу об'єктивності, широко застосовував каузальний аналіз і типологічний метод дослідження. Основним результатом опрацювання проблеми став висновок про те, що проблема способів здійснення чуда та питання «вузла причинності», як простору, де зустрічається об'єктивована божественна воля і елементи світу або вектор людської свободи, є надто складними для усвідомлення насамперед тому, що це справа віри, а не розуму. Звідси безпосередній понятійно-розчленований доступ до них пізнання слід визнати малооефективним і обмеженим.

Ключові слова: Бог, теологія, наука, чудо.

Розкриваючи гносеологічні корені віри в чудо, складно не погодись із тим, що воно в релігії у всі часи відображувало повну або часткову неможливість пізнання світу людиною. В релігійній свідомості взагалі все ще не пізнане на певний час пов'язувалося богословами із творчістю Бога, здатного творити неможливе. Однак теологічна думка завжди сильно тяжіла до того, щоб оголошувати дещо до цього часу ще не пізнане принципово незабагненим, втіленням неосвяченої таємниці Бога. З цього приводу сучасний християнський теолог Річард Вурмбранд в своїй праці з красномовною назвою – «Чи є атеїзм шляхом? 35 доказів існування Бога» зазначає наступне: «Християнство перебуває під постійною напругою, джерелом якої є нерозв'язані проблеми. Кожен християнин є носієм хреста. Якщо у нього немає ніякого іншого хреста, він несе хрест болісних питань, котрі супроводжують його до останнього подиху. На найбільш складні питання він навіть і не шукає відповіді, знаючи, що вони за межами цього світу» [1, с. 64].

Актуальність обраної теми, відтак, полягає в тому, що саме віра в чудо, а особливо окремі обновленські тенденції, покликані оновити таку віру, не стали об'єктом спеціальної уваги науковців. І за всього того, що для нинішньої стану культурної ситуації характерна велика зацікавленість дослідників релігійною проблематикою, складовими і проявами релігії. На жаль, у сучасній релігієзнавчій та колишній атеїстичній літературі практично повністю відсутні як фундаментальні, так і окремі вузькоспеціалізовані дослідження присвячені цьому важливому, для розуміння специфічної природи релігії, питанню. Звідси метою даної статті є аналіз

ортодоксального християнського вчення про чудо, сучасних спроб модернізації та оновлення традиційних релігійних уявлень чудо, як спосіб самовиявлення Божественного; поставлені ж задачі зводяться до конкретизації мети в окремих завданнях по виявленню специфіки сучасних прийомів та операцій, зв'язаних із обґрунтуванням доктрини чуда, вивчення специфіки теологічних ресурсів та границь раціональних можливостей теологів в справі теоретичного виправдання основних положень релігійної віри.

Загалом же, слід визнати, що теологія ніколи навіть і не претендувала на вичерпне й повне осягнення чуда; будь-яка спроба збагнути його розцінювалася ними як неповна та обмежена, бо наші знання про справи Божі, перековували богослови, є лише точкою в безмежному континуумі божественних істин. Ірраціональне витлумачення дійсності в релігійній картині світу давало теологам підстави для повчань про окремі втручання Бога в світ природи і життєдіяльність людини та об'єднувалося в містифікуючій функції поняття «чудо». Однак, ще у середньовічній теології та філософії обговорювалося важливе релігійно-філософське питання – чи виражає Бог себе насамперед через вольові атрибути так, що його розумові акти розкривають його волю, чи, натомість, воля Бога підпорядкована його божественному розуму? Пошуки істини в цьому питанні інколи виражалися шляхом гіперболізації містифікуючої сторони Бога, коли на домінуючі позиції богословських вчень виходили вольові якості божественної істоти, а власне розумові відтіснялися на узбіччя. І в іудео-християнському, і в мусульманському монотеїстичному креаціонізмі воля Бога, як його головна ірраціональна властивість, тривалий час висувалася на перший план та протиставлялася божественному розуму, в результаті чого діяння Бога оголошувалися теологами цілковито незбагненими для людини [2, с. 24].

Але в історії релігійно-філософської думки владно торувала собі шлях інша тенденція, яка була покликана, наскільки це можливо, раціоналізувати поняття Бога, показати розум дійсним проявом його божественної сутності. Так, всебічна інтелектуалізація Бога, богословські посилання на мудрість, як на визначальну характеристику божественної діяльності, сприяли зміцненню впевненості людини на шляху пізнання творчих проявів Бога, втілених у світі природи та подіях людської історії [3, с. 31–43]. Разом із наданням божественній мудрості статусу визначаючої ознаки та, відповідно, внесенням нових відтінків в розуміння його світоправління, неодмінно пом'якшувався теологічний радикалізм тверджень про неможливість проникнення в дійсну сутність чуда. Повчання богословів про чудо, як мірило тих меж, за які розуму не вільно здійснити переступ, через саму природу розуму, поступово поступалися місцем зусиллям, спрямованим на викладення вчення про чудо в зрозумілих і доступних термінах.

Інтелектуалізація Бога, а разом із ним й чуда, як прояв творчої природи Бога, неминуче шкодила судженням про чудо, як щось винятково неосяжне й утаємничене (особливо в тій його частині, яка пов'язана із причинами та способами здійснення чуда), таким чином зумовила теологічну ситуацію, коли повчання про особливий промисел Бога всіляко обґрунтовувалися та виправдовувалися перед потребами усвідомленого

прийняття віри; тобто в питанні чуда мова знову заходила про «*fides gaudens intellectu*», тобто віру, котра шукає розуміння (Ансельм Кентерберійський). Тим більш, що сам символічний образ божественного буття, за переконанням богословів, має значущість для створеного Богом світу в тому смислі, що дозволяє кінець–кінцем збагнути це Вище Буття. Дослідник С. Пилипенко, вивчаючи богословський зміст символу, відтворює сучасну богословську позицію в цьому питанні: «Символ, що являє сутність, долає (остаточно не долаючи) закритість та неприступність Бога та створює для творіння умови богоспілкування і надприродну можливість богопізнання» [4, с. 342].

Стан сучасної теології характеризується тим, що низка її представників в пошуках нових підходів до осмислення Бога, як активно діючої у світі сили, котрий створив цей світ, наділив його буттям та неодмінно присутній у ньому як особистість, демонструє готовність зробити крок уперед порівняно із традиційним ортодоксальним трактуванням процесу та знарядь Божого світоправління. Вбачаючи в існуванні Бога–Творця найкраще пояснення буттєвості світу і його розумного облаштування, теологи фокус раціональних зусиль намагаються перенести на окремі аспекти вчення про чудо. Так, хоча й теологія в цілому вважає за краще додержуватися помірною агностицизму відносно методів, за допомогою яких Бог запроваджує зміни у світі, все ж окремі елементи аксіоматичного базису, закладеного у доктрину чуда, відкривають можливості для теоретичного маневрування.

Мова йде про ті основоположення теології чуда, що виражають вікопомне прагнення людини вийти за межі даного у досвіді та спробувати збагнути неосяжне. В її (теології чуда) вихідних теоретичних послітках йдеться про онтологічну категорію нематеріального Духу, котрий, користуючись сучасною християнською термінологією, має канали зв'язку, через які божественні впливи здатні змінювати речовину, енергії та людські вчинки [5, с. 110]. Однак, оскільки Бог, за визначенням, гранично позамежний і його буття несхоже з усім тим, з чим ми маємо справу у повсякденному досвіді, то у всіх теоретичних побудовах, пов'язаних з поясненням дієвості Бога, теологам доводиться стикатися з проблемою, яка отримала назву «онтологічного розриву причинного ланцюга» [5, с. 111].

В річіші названої тенденції, в зміст відповідних традиційних суджень щодо зв'язку Бога зі світом теологами вносяться пояснення, котрі покликані теоретично виповнити існуючу «онтологічну прогалину» (термін теолога Артура Пікока) між божественним та природним. Використовуючи раціональні засоби доведення та пов'язуючи свої студії з окремими науковими даними, теологи намагаються відхилити завісу таємниці, яка закриває серцевину вчення про чудо – питання про спосіб здійснення чуда. В цілому їх зусилля в цьому напрямі об'єднуються навколо проблеми «вузла причинності» (термін Пікока); Бог, про якого веде мову низка сучасних богословів, активно взаємодіє з оточуючим світом на різних рівнях його (світу) складності, а тому завдання теології тут полягає у тому, щоб виявити причинний стик або місце зосередження зусиль Бога у світі під час здійснення трансцендентних творчих актів. Богословське обговорення того, як саме діє Бог у світі передбачає з'ясування низки супутніх питань: якими засобами, яким чином, на що саме здійснюється вплив, з якої причини або задля якої мети, якою мірою, по аналогії до чого? [6, с. 190–191].

Однак, перебільшувати когнітивні можливості принципу аналогії та надто покладатися на пізнавальний потенціал людського розуму взагалі, богословам в цьому питанні все ж не варто, попереджає відомий сучасний католицький теолог, професор Ганс Кюнг [7, с. 191]. Адже справжнє чудо, переконані його однодумці, непізнаване, а людині не варто й сподіватися відшукати для нього раціональне вилучення, а тим більш зухвало мріяти підняти завісу утаємниченості над «свята святих» чуда – питанням як, чому та в який спосіб здійснюється воно. Тобто проблема способів здійснення чуда та питання «вузла причинності», як простору, де зустрічається об'єктивована божественна воля і елементи світу або вектор людської свободи, є надто складними для усвідомлення насамперед тому, що це справа віри, а не розуму. Звідси безпосередній понятійно-розчленований доступ до них пізнання слід визнати малоефективним і обмеженим. Годі й говорити, що це питання тим більш недоступне для науки, переконаний англійський священник і теолог, професор математичної фізики Джон Полкінхорн: «Неможливо розірвати сітку причинно-наслідкових (каузальних) зв'язків так, аби стверджувати – Бог зробив ось це, людина – наступне, а природа – інше. Можливо віра була б здатна розпізнавати це більш-менш ясно, однак наукове дослідження не спроможне виявити божественні діяння такого характеру» [8, с. 100].

В ірраціональній картині світу на перший план, як правило, виносяться вольові сторони божественної сутності, однак представники сучасної теології вважають за необхідне, все ж, внести в таку систему суджень певні уточнення: «Опісля того, коли Бог вирішив створити світ, можливість не створити світ була відхилена. Це означає, що існують справи, котрі Бог колись був здатен творити, однак нині Він їх чинити не може... Це заперечення означає, що позначена можливість є вже нездійсненою. Бог свідомо обмежив свої можливості. Чи є це суперечністю? Ні. Якщо Бог дійсно здатен робити все, тоді Він може вибрати, що саме здійснити та залишитися вірним своєму вибору» [9, с. 235].

Наведені теоретичні набутки християнського богослов'я мають декілька важливих богословських наслідків. Годі й говорити, що частина з них неодмінно використовується богословами в процесі розгортання положень доктрини чуда та торкається уявлень про ті аспекти божественної всемогутності, коли Бог не може чинити того, що не відповідає його природі або ж раніше прийнятими принципами. Так, Бог не вільний здійснити таке «чудо», яке приводило б до логічної суперечності: створити «квадратне коло» або камінь, який самому неможливо було б підняти, зробити минуле – не бувши, помістити святого у пекло або ж чинити не так, як він про це знає заздалегідь тощо.

Проаналізований матеріал дає підстави твердити про те, що саме відсутність належної концептуальної бази чуда й зумовлює ситуацію, коли містифікуюча функція поняття чуда, як втілення незбагнених Божих намірів, бере верх над апологетичною. Апологетична функція чуда відкривала певний простір для раціонального осягнення чуда та була, в широкому смислі, покликана пом'якшити релігійні тенденції до агностицизму. Натомість містифікуюча функція цього поняття, неодмінно вказує на Бога, котрий мислиться як такий, що діє на основі своєї нічим не обмеженої волі, тобто вона пов'язує чудо з

Істотою, чия сутність принципово непізнавана. Оскільки ж чудо є видимою ознакою буття Божого та безпомилковим індикатором істинності теїзму, то «рятівним колом» для богослов'я за всіх культурних змін все ж було і залишатиметься власне релігійне поняття чуда, котре, для богослов'я перевершує відповідне апологетичне поняття в тому відношенні, що воно закрите, а, відтак, неприступне для раціональної критики; окрім того, воно виникає в лоні віри, нею живиться та її, зрештою, засвідчує і підкріплює.

Список використаних джерел

1. Вурмбранд Р. Атеизм ли путь? 35 доказательств существования Бога. – Kreuzlingen, Издательство «Стефанус», б/г. – 237 с.
2. Соколов В. В. Средневековая философия: Учебн. пособие для филос. фак. и отделений ун-тов. – М.: Высш. Школа, 1979. – 448 с., ил.
3. Див.: Соколов В. В. Философский синтез Готфрида Лейбница // Лейбниц Г.–В. Сочинения в четырех томах / Ред. и сост., авт. вступит. статьи и примеч. В. В. Соколов; перевод Я. М. Боровского и др. – М.: Мысль, 1982. – С.31–43.
4. Пилипенко Е. Святоотеческое богословие символа // Альфа и Омега. – М., 2001. – №1 (27). – С.328–349.
5. Пикок А. От науки к Богу: Новые грани восприятия религии. – Пер. с англ. К. Савельева. – М.: ФАИР–ПРЕСС, 2002. – 304 с.
6. Пикок А. Богословие в век науки: Модели бытия и становления в богословии и науке / Пер. с англ. – М.: Библиейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2004. – 416 с.
7. Кюнг Г. Начало всех вещей: Естествознание и религия / Пер. с нем. – М.: Библиейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2007. – 250 с.
8. Полкинхорн Джон. Богословие и наука. Введение / Пер. с англ. – М.: Библиейско-богословский институт св. апостола Андрея, 2004. – 160 с.
9. Мак–Грат Алистер. Введение в христианское богословие / Пер. с англ. – Одесса: «Богомыслие», 1998. – 341 с.

References

1. Vurmbrand R. Ateizm li put' 35 dokazatel'stv sushchestvovaniya Boga. – Kreuzlingen, Izdatel'stvo «Stefanus», b/g. – 237 s.
2. Sokolov V. V. Srednevekovaya filosofiya: Uchebn. posobie dlya fil. fak. i otdelenij un-rov. – M.: Vyssh. Shkola, 1979. – 448 s., il.
3. Div.: Sokolov V. V. Filosofskij sintez Gotfrida Lejbnica // Lejbnic G.–V. Sochineniya v chetyrekh tomah / Red. i sost., avt. vstupid. stat' i primеч. V. V. Sokolov; perevod Ya. M. Borovskogo i dr. – M.: Mysl', 1982. – S.31–43.
4. Pilipenko E. Svyatootecheskoe bogoslovie simvola // Alfa i Omega. – M., 2001. – №1 (27). – S.328–349.
5. Pikok A. Ot nauki k Bogu: Novye grani vospriyatiya religii. – Per. s angl. K. Savel'eva. – M.: FAIR–PRESS, 2002. – 304 s.
6. Pikok A. Bogoslovie v vek nauki: Modeli bytiya i stanovleniya v bogoslovii i nauke / Per. s angl. – M.: Biblejsko–bogoslovskij institut sv. apostola Andrey, 2004. – 416 s.
7. Kyung G. Nachalo vseh veshchej: Estestvoznaniye i religiya / Per. s nem. – M.: Biblejsko–bogoslovskij institut sv. apostola Andrey, 2007. – 250 s.
8. Polkinhorn Dzhon. Bogoslovie i nauka. Vvedenie / Per. s angl. – M.: Biblejsko–bogoslovskij institut sv. apostola Andrey, 2004. – 160 s.
9. Mak–Grat Alistier. Vvedenie v hristianskoe bogoslovie / Per. s angl. – Odessa: «Bogomyслиe», 1998. – 341 s.

Gudima I. P., PhD, Professor of Department of Philosophy, Cherkassy State Technological University (Ukraine, Cherkassy), gudima67@mail.ru

Miracle as a symbolic image of the divine being

The article study of the subject of Orthodox Christian teaching of the miracle as a symbolic image of the divine being. The purpose of this article is to study the issues of direct supernatural causation in the religious consciousness (by the example of Christianity). One of the goals of the article is the identification of those components of the Christian doctrine of the miracle, where theologians refer to the problem of ways to be a miracle, and find out question the focus of God in the exercise of transcendent creative acts. The use of theoretical and methodological approaches of the article is conditioned by the object of thought and the nature of the tasks. This article used various General philosophical, General scientific and special separately–scientific theoretical methods. The author followed the principle of objectivity, is widely used causal analysis and typological research method. The main result of the study of the

topic was the conclusion that the problem of miracle and the issues «node causality» is too complex for understanding and interpretation. Because this is a matter of faith and not of reason. From here direct access to knowledge should be recognized as inefficient and limited.

Keywords: God, theology, science, miracle.

Гудыма И. П., кандидат философских наук, профессор кафедры философии, Черкасский государственный технологический университет (Украина, Черкассы), gudima67@mail.ru

Чудо как символический образ божественного бытия

Исследованию подвергается ортодоксальное христианское учение о чуде как символическом образе божественного бытия. Целью данной статьи является изучение вопросов непосредственной сверхъестественной каузальности в религиозном сознании (на примере христианства), а также выявление тех составляющих христианского учения о чуде, где теологи касаются проблемы способов совершения чуда, выясняют вопрос фокуса сосредоточения усилий Бога при осуществлении трансцендентных творческих актов. Использование теоретико-методологических подходов статьи обусловлено самим предметом мысли и характером поставленных задач. В статье использовались различные общепсихологические, специальные общенаучные и отдельно-научные теоретические методы. Автор следовал принципу объективности, широко применял каузальный анализ и типологический метод исследования. Основным результатом изучения темы стал вывод о том, что проблема способов совершения чуда и вопросы «узла причинности», как пространства, где встречается объективированная божественная воля и элементы мира или вектор человеческой свободы, слишком сложны для понимания и богословского истолкования, прежде всего, потому, что это дело веры, а не разума. Отсюда непосредственной понятийно-расчлененный доступ к ним познания следует признать малоэффективным и ограниченным.

Ключевые слова: Бог, теология, наука, чудо.

* * *

УДК 303.064

Міняйло В. С.,
аспірант кафедри філософії, Національний
технічний університет України «Київський політехнічний
інститут» (Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ МОДЕЛЮВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ КІБЕРПРОСТОРУ ЯК НОВОЇ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

Розглядаються перспективи розвитку Інтернету в якості кібернетичного простору: такої мережі, що, завдяки новим способам власної організації, культурі учасників та технології розподілення завдань по потужностям всіх залучених до неї ЕОМ, отримує якісно новий потенціал. Прогнозування та моделювання перетворення Інтернету на таку структуру, із урахуванням необхідних для цього, супутніх та результатуючих соціальних змін, виявляються особливо складним завданням. Автор, спираючись на науковий доробок І. В. Девтерова та Г. Рейнгольда, відслідковує можливості прогнозування і моделювання розвитку сучасної Інтернет-спільноти, а також аналізує та прикладає до сучасної соціально-економічної формації кібернетичні ідеї В. М. Глушкова з наділення автоматизованих систем знаряддями соціального прогнозування. Автор доходить висновку, що прогнозування та моделювання поведінки такої системи можливе лише тоді, коли прогноз спиратиметься на теорію, що сама модулюватиме соціальне середовище.

Ключові слова: кіберпростір, соціальне прогнозування, соціальне моделювання, однорангові мережі, автоматизоване прогнозування, self-fulfilling prophecy.

Навряд чи вдалося б археологам знання пригадати всі допущені в філософській літературі згадування про Всесвітню Павутину, як про особливий, виключно важливий технічний і соціальний феномен сучасності. В даній статті буде здійснюватися рефлексія над більш сильним твердженням про Інтернет: останній є не лише мережею взаємодії, але і інструментом поступового або ж радикально-штучного виведення людства на принципово новий рівень організації (навіть у порівнянні із сьогодишнім станом речей). В основі даної тези лежить уявлення про Інтернет як про кібер-простір. «Киберв'і́» в перекладі з грецької означає «керувати», звідси пішло поняття кібернетики, мистецтва керування, яке, із появою ЕОМ, з технологічною необхідністю

поєдналося із сучасними інформаційними технологіями. Кібернетичний простір, відповідно, це не просто простір обміну інформацією, але таке середовище, в якому інформаційні потоки спрямовуються і модулюються певним чином задля вирішення деякої великої мети або просто оптимізації діяльності.

Відмітимо, що кібернетична оптимізація із використанням ЕОМ має два великі шляхи: це, по-перше, використання комп'ютера для покращення деякої некомп'ютерної колективної діяльності, якій може піти на користь спроможність ЕОМ швидко передавати, приймати та обробляти інформацію, а по-друге, програмна оптимізація роботи самого комп'ютера.

Ми, безперечно, можемо вже зараз назвати Інтернет кіберпростором (взагалі-то цей термін походить із художньої літератури, а тому позбавлений початкової строгості, якої йому варто надати). Це зумовлене тим, що мережа використовується *окрім іншого* і для керування. Постфактум ми можемо зауважити, що мережа als ob розвивалася для того, щоб уможливити сучасні способи організації мас, як то мітингова активність, соціальні рухи, швидкий збір грошей (краудфандинг) тощо.

Говард Рейнгольд, американський соціолог, став одним із тих, хто помітив і об'єднав в одне поняття соціальні феномени, що супроводжують масове підключення індивідів до великої живої (завдяки участі в ній живих елементів – людей) мережі, і небувало раніше плідну взаємодію їх в цьому середовищі, і це поняття – розумний натовп (англ. smartmob). Каскад революції в Африці та Україні в першій декаді ХХ століття довів правоту здогадок Рейнгольда, окрім іншого і про те, що роль сучасних засобів комунікації і в деструктивних також подіях важко переоцінити, а спалахи об'єднаної народної волі з необхідністю спричинять реакцію зі сторони будь-якої державної влади: технології будуть контролюватися і оберталися проти вільного волевиявлення громадян, а головне – проти їх кооперації. Безумовно, розумність натовпу спалахує окремими вогнищами цілеспрямованості і це ще, звичайно, не раціональне людство. Втім захоплення владними колами контролю над мережею і, можливо навіть вимушена (наприклад, через терористичну загрозу), репресивна інформаційна політика – це явища, що підкреслюють вади того шляху розвитку, яким пішов Інтернет.

Плід того шляху розвитку мережі, яким вона досі йде, мають на увазі та довершена, заточена під індивідуального користувача ергономіка, яку мають сучасні соціальні медіа, – це, безперечно, важлива характеристика мережі, що могла виникнути лише в умовах її вільного некерованого розвитку. Як не дивно, але те, що інформація лежить в доступі перед усіма, не призводить до її затребуваності, натомість всі учасники комунікації продовжують створювати власні масиви інформації, що призводить до загублення справді цінної інформації в морі непотрібної, підтверджуючи тезу про те, що дефіцит і надлишок інформації призводять до однакових наслідків – люди залишаються в темряві незнання. А як раз проблема втрати корисної інформації, яка постійно переслідувала людство, непокоїла вчених кібернетиків, зокрема нашого співвітчизника Віктора Михайловича Глушкова – головного проектувальника автоматизованої системи управління виробництвом, що мала б охоплювати всю економіку Радянського Союзу.